

לו"ז מושב "חיבורים רב מקצועיים"

חיבורים רב מקצועיים | אולם אורן 4

ילדים צריכים להיות סבלניים מאוד כלפי המבוגרים / הנסיך הקטן

ICF - הסיווג הבין לאומי לתפקוד: כיצד ניתן להשתמש בו כמנחה לעבודה טרנסדיסיפלינארית במערכת של חינוך מיוחד ענת להב, אסטל סלטין	15:30-15:45
מה ניתן ללמוד ממחקר אתנוגראפי, על עבודה שיתופית של צוות רב מקצועי ד"ר איריס מנור בנימיני	15:45-16:00
הב"ט - התערבות ביתית טיפולית לילדים עם Autism Spectrum Disorder (ASD) כמקדמת התפתחות רגשית ותקשורתית ד"ר אילת מימרן, יונת רום	16:00-16:15
שיתופי פעולה בתחום הפיזיותרפיה לקידום ילדים על הספקטרום האוטיסט שירה גלר, יעל פרישמן, חרות שורץ	16:15-16:30
פרויקט אבחוני סינון משותפים ריפוי בעיסוק ופסיכולוגיה אילנה וינר-ריבקה, עדי דוד	16:30-16:45
הערכת היעילות של טיפול קבוצתי פסיכודינאמי-התנהגותי לילדים עם קשיים חברתיים ונירו-התפתחותיים: מחקר פיילוט התערבותי יעל מידן, אלה הימן, אשרף עכאוי, ד"ר מיטשל שערץ	16:45-17:00

הסיווג הבין לאומי לתפקוד – כיצד ניתן להשתמש בו כמנחה לעבודה טרנסדיסציפלינארית - ICF

במערכת של חינוך מיוחד

ICF-A potential framework for a Transdisciplinary Approach in a Special

? Educational Setting

מגישות: גבי ענת להב, גבי אסטל סלויין, איזי שפירא רעננה. Anatlahav78@gmail.com,

0544894536

הקדמה- סיווג ה icf-cy, פורסם בשנת 2007, וכותביו רואים בו כלי היכול לשמש קלינאים ומטפלים באבחון והערכות תוכנית טיפול. הכלי נלמד בארץ ברוב הפקולטות המכשירות מטפלים ממקצועות הבריאות, עדיין הוא לא נמצא בתוכנית הלימודית של רוב אנשי החינוך. המחברות סבורות שקיים פער בין ההיכרות הראשונית של הכלי, אליה נחשפים אנשי טיפול, לבין מורכבות הכלי, תכניו ודרכי השימוש האפשריות בכלי על פי צרכי המערכת בה מיושם.

מטרה- הצגת תהליך היכרות הכלי: ההכשרה והחשיבה של הצוות החינוכי- טיפולי בבית הספר איזי שפירא (2016-2018) (ואת שינוי העמדות בקרב הצוות בעקבות ההכשרה- שימוש בטרמינולוגיה שלה ICF בשיח המקצועי בתוך הצוות ומול ההורים, כתיבת תוכניות לימודיות אישיות וכיתתיות של התלמידים עם דגש על השתתפות התלמיד כ"מטרת על" וניסוח יעדים ודרכי עבודה מכוונים השתתפות.

נציג תוצאות סקר שנעשה בין אנשי חינוך וטיפול לגבי היכרותם עם הכלי, תוצאות הסקר יוצגו במקביל לתוצאות הסקר באולם -יאספו באפליקציית kahoot- נסקור את תהליך ההכשרה שהתקיים עד כה, והחשיבה כיצד ניתן למקסם את השימוש בכלי בתוך מערכת החינוך המיוחד.

תוצאות ומסקנות- השימוש בכלי כיום רחב ומשתנה בין המקומות החינוכיים והטיפוליים, יש לחתור להעמקת ההיכרות עם הכלי גם בקרב המשפחות ואנשי חינוך ולשיתוף פרטוקולים המשתמשים בכלי לעבודה המעשית.

מה ניתן ללמוד ממחקר אתנוגרפי, על עבודה שיתופית של צוות רב מקצועי

מציגה: ד"ר איריס מנור-בנימיני, PhD, Iris Manor-Binyamini

0544-602634 (iris.manorbinyamini@gmail.com)

החוג לחינוך מיוחד, אוניברסיטת חיפה

בשנים האחרונות קיימת הסכמה בקרב חוקרים ואנשי מקצוע, שעבודה שיתופית רב מקצועית הפכה להיות מרכיב חשוב באופן מיוחד בתכנון העבודה ובעבודה היום יומית במקצועות החינוך ובבריאות. שיתוף פעולה המתקיים בעבודתו של צוות רב מקצועי (אנשי טיפול, חינוך ורופאים), הינו עולם עשיר של תהליכים חברתיים ומסגרת מורכבת של פעילות.

המחקר המוצע לכנס, הינו מחקר אתנוגרפי - הוליסטי אשר עקב אחרי פעילותם של 16 אנשי צוות רב מקצועי במרכז להתפתחות הילד. המעקב נערך לאורך שנה אקדמית שלמה. אוכלוסיית המרכז כללה ילדים עם מוגבלות שכלית התפתחותית ואוטיזם. מטרת המחקר הייתה לבחון כיצד מתקיימת בפועל, בחיי היום יום עבודה שיתופית של צוות רב מקצועי, במרכז, ומה ניתן ללמוד על תרבות העבודה השיתופית של הצוות? נתוני המחקר נאספו במהלך שנה של תצפיות בלתי פורמליות 1271 תצפיות פורמליות על ישיבות צוות רב מקצועי. בנוסף, התקיימו 32 ראיונות אתנוגרפיים חצי מובנים, פעמיים עם כל אחד מאנשי הצוות במטרה לחשוף את: מחשבותיהם, תפיסותיהם והשקפותיהם של אנשי המקצוע בנושא הנחקר. כמו כן, נערכו "שיחות מסדרון" – Corridor Conversation, ושיחות מזדמנות- Sidewalk Activities. למחקר היו ארבעה שלבים: תצפיות באינטראקציות ורבוליות, תצפיות חוזרות וראיונות סביב רכיבי שיתוף הפעולה שנחשפו, הצגה אתנוגרפית של הווייתם הפנומנולוגית של הפועלים – ידע ממדרגה ראשונה, וחקירה אנליטית ביקורתית של הרכיבים- ידע ממדרגה שנייה.

הידע ממדרגה ראשונה חשף מודל אתנוגרפי-יישומי לשיתוף פעולה. במודל נחשפו ההיבטים הבאים של שיתוף פעולה: הנושא סביבו נסב שיתוף הפעולה, קטגוריות המידע, מיקוד המידע ואופי שיתוף הפעולה, סוג השיח ואופרציית השיתוף. כמו כן נחשף כי היבטים אלו מתמקדים סביב שלוש מטרות מרכזיות: יידוע, התייעצות והתחלקות. הידע ממדרגה שנייה חשף שלושה סוגי הסכמות המתקיימים בעבודה המשותפת של הצוות הרב מקצועי כמו גם את אזור "אי הנחת" של המומחים. בהרצאה אציג את המודל האתנוגרפי, ההסכמות ואזור אי הנחת של הצוות הרב מקצועי. בנוסף, אדון בהשלכות הפרקטיות העולות מן הממצאים לעבור מומחים העובדים בתחום החינוך והבריאות.

הב"ט – התערבות ביתית טיפולית לילדים עם ASD (Autism Spectrum Disorder)
כמקדמת התפתחות רגשית ותקשורתית

Home Care Intervention for Children with ASD (Autism Spectrum Disorder)
As a Promoter of Emotional and Communicative Development

ד"ר אילת מימרן ; Dr. Ayelet Maimaran ; יונת רום Yonat Rum

תחנת אילן לטיפול בילד ובנוער בשיתוף אית"א (אגודת ידידי תחנת אילן), רח' החי"ש 2, ירושלים

הקדמה

בגני התקשורת בירושלים כולל 'סל הבריאות המקדם' לילדים עם ASD, בנוסף לטיפולים הפרא-רפואיים גם ליווי פסיכולוגי לילדים ולהוריהם על ידי צוות מיוחד בתחנה לטיפול בילד ובנוער ע"ש אילן בשיתוף אית"א. משפחות לילדים עם ASD מתמודדות עם קשיים שונים הקשורים למאפייני הילד, ולגורמי הרקע הכלליים. רוב המשפחות מפיקות תועלת מהתוכנית הטיפולית האישית בתחנה, אך חלקן מתקשות מסיבות שונות לממש את מלוא הזכאות. מטרת ההתערבות הביתית הטיפולית (הב"ט) לתת מענה לילדים אלה באמצעות מפגשי חונכות טיפולית המתבצעים בביתם. ההתערבות מיועדת ליצירת קשר משמעותי, בטוח והדדי של הילד וחונכת, וליצירת מרחב תקשורתי מכיל ומאפשר. מטרה נוספת היא עידוד הקשר בין ההורים והתחנה, בכונה שיממשו את זכותם להדרכת הורים באופן מיטבי.

מטרת ההרצאה

להציג ולחשוף את פרויקט הב"ט ויתרונותיו הייחודיים.

חומרים ושיטות

הפרויקט יוצג באמצעות תיאור מקרה.

תוצאות

ש' שאובחן עם ASD, נתפש כילד לא ורבלי, מיעט בהפקת קול ובשימוש במחוות תקשורתיות. בהסתמך על הגישה ההתפתחותית-טבעית (NDI; דרומי, 2018) ו"מודל התרחיש", סוכם כל מפגש הב"ט בכתב ובתמונות בספר מפגשים. במהלך ההתערבות נצפו התרחבות המשחק, שימוש במחוות תקשורתיות, נטילת והעברת תור ושיתוף. ש' אף החל להשתמש בספר המפגשים להבעת רצונות וכוונות בצורה ספונטנית. לקראת סוף השנה הראשונה החל להפגין מוטיבציה לחיקוי ולהפקה של צלילים, הברות, ומלים קצרות, תהליך שהמשיך לאורך שנת ההתערבות השנייה, עד לכניסתו לביה"ס.

מסקנות

הב"ט מכוונת להבנת הילד והסיבתיות ההתקשורתית, ההתפתחותית והרגשית מתוכה פועל. בשונה מהתערבויות חינוכיות-טיפוליות אחרות ל-ASD, ניתנת בהב"ט האפשרות לילד להיות המוביל בקשר, כשהמטפל מכוון להכרת עולמו הפנימי וטיב ההתקשורת שיוצר. לאופנות טיפוליות זאת משמעות עמוקה בקידום התפתחות העצמי, היוזמה והיכולת התקשורתית של הילד, וכן במערך התמיכה למשפחות.

פרטי מגישת ההצעה: יונת רום. טלפון: 050-5277419, כתובת מייל: yonatd@hotmail.com

תקציר לכנס – שתופי פעולה בתחום הפיזיותרפיה לקידום ילדים על הספקטרום האוטיסטי

MULTI AND INTER DISCIPLINAL COOPERATIONS IN CHILDREN WITH ASD

פרטי המגיש: שירה גלר, 054-4947971, jip2000@gmail.com

מגישי התקציר והמציגים:

יעל פרישמן Yael Frishman

שירה גלר Shira Geller

חרות שוורץ HerutShvartz

המוסד: מעון יום תקשורתי "שקד" של עמותת "עזר מציון" בבני ברק, רחוב רבינוב 5

הקדמה introduction

הטיפול בילדים על הספקטרום האוטיסטי, ברמות התפקוד בקצוות, מעורר אתגרים רבים בעבודה. בין השאר נוצרים מצבים של שחיקה של המטפל, ועולות תהיות לדרכי הטיפול האופטימליים עבור ילדים אלו. לפיכך אנו מציגות שתי מסגרות טיפוליות, של שיתוף פעולה בין דיסיפלינות ובתוך דיסיפלינה, במסגרת של מעון יום תקשורתי.

הגדרת מטרה, חומרים ושיטות

שיתוף הפעולה הראשון התקיים בין דיסיפלינות: קבוצת "מוזי-נע" המשלבת תרפיה במוזיקה ופיזיותרפיה. הקבוצה יועדה עבור ילדים בתפקוד נמוך ומטרותיה כללו מטרות משתי הדיסיפלינות, ומטרות גבוהות יותר כתוצאה מהשילוב:

- יצירת מוטיבציה להשתתפות בפעילות חברתית.
- שיפור הוויסות של הילדים במהלך פעילות קבוצתית
- חשיפה למיומנויות מוטוריות בהקשר חברתי.
- חיזוק ה"אני" והמקום הרגשי של הילדים כחלק מקבוצה חברתית.

אופן הביצוע היה קבוצה עם קביעות רבות, וכללה מעברים בין פעילויות מובנות מעולם הפיזיותרפיה ומעולם המוזיקה-רגשי תוך שילוב שני התחומים יחד: מסלול, שיר תנועה, מסלול ברכבת עם שיר קבוע ברקע ועוד.

שיתוף הפעולה השני היה בתוך דיסיפלינה: טיפול זוגי לשני ילדים, בתפקוד גבוה, הניתן על ידי שתי הפיזיותרפיסטיות.

מטרות הטיפול היו:

- עידוד לפעילות מוטורית תואמת גיל, בקצב תואם גיל
- יצירת קשר חברתי מותאם
- חיקוי חיובי של פעילויות הזולת, ומודעות לפעילות של האחר
- משחק משותף!

אופן הביצוע היה טיפול שבועי. בחלק הראשון הטיפול היה פרטני, עם הכנה לפעילויות שיתקיימו במסגרת הזוגית. ולאחר מכן חבר אחר הגיע לחבר השני. המטפלים עודדו ותיווכו משחק הדדי ומודעות לאחר, חיקוי ועוד.

תוצאות

בקבוצת מוזינע:

- הילדים הסתכלו על חבריהם לעתים, יצרו קשר עין לפרקים עם מטפל, חייכו ויזמו מגע מותאם בזמנים הנכונים
- הילדים הגיעו שמחים יותר לקבוצה המשותפת מאשר לקבוצה נפרדת
- המוזיקה ליוותה כל פעילות ואפשרה זרימה בין הפעילויות
- הילדים קבלו פעילות מותאמת לפרופיל החושי שלהם, תוך התחשבות במצבם הפיזי והרגשי
- מצד המטפלים: היתה תחושה של חלוקת העומס בהעברת קבוצה לילדים בתפקוד נמוך, ובנוסף היתה הבנה של ההתקדמויות הלכאורה קטנות של הילדים בקבוצה- שתוף מלא בטוב ובמוטב.

בטיפול הזוגי:

שני הילדים למדו להתסכל האחד על השני, לקבל ולחקות רעיונות. טרם הטיפול, ילדים אלו היו משתלטים על המרחב בכיתה ובחדר הטיפולים, והתקשו לראות את הזולת ללא תיווך רב. במסגרת הטיפול הזוגי, פיתחו מודעות לזולת, עד כדי פינוי מקום פיזי למשחק משותף על אותו מתקן.

מסקנות

עבור ילדים עם ASD בתפקוד נמוך, קיימים קשיים בבניית קבוצות מוטוריות ורגשיות מתאימות. נמצא ששתוף הפעולה בין הדיסיפלינות מאפשר ביצוע פעילות מותאמת יותר עבור הילדים, תוך שילוב היכולות והקשיים שלהם בתחום המוטורי-חברתי-רגשי.

עבור ילדים בתפקוד גבוה, קיימת חשיבות לשיתוף בין שתי פיזיותרפיסטיות לצורך קידום המטרות המוטוריות והחברתיות ביחד, מתוך הכרות את המטופלים שלהם, היכולות והדרישות המוטוריות-חברתיות תואמות גיל.

לסיכום, שתופי פעולה בין מטפלים, מאפשר שימור כוחות המטפלים, שימור היצירתיות בטיפול, ומאפשר לקדם את הטיפול לשלב הבא, ההוליסטי יותר. הילדים מקבלים מענה שאינו רק בתחום אחד, אלא זוכים בהסתכלות מקצועית רחבה יותר. כמו-כן הם מקבלים מודל לתקשורת מותאמת דרך הקשר בין המטפלים. בסופו של דבר, השלם בטיפול גדול מסך חלקיו – החוויה משמעותית יותר, ומקדמת יותר, מאשר בטיפולים המתקיימים בנפרד.

פרויקט אבחוני סינון משותפים ריפוי בעיסוק ופסיכולוגיה

אילנה וינר רבקה ועדי דוד

רקע:

מגמות של שינוי באופי האוכלוסייה שמופנית להתפתחות הילד:

1. גיל הילדים הולך ויורד עם המגמה של איתור מוקדם ועלייה במודעות.
2. בסקטור הפסיכולוגי מרבית ההפניות עם שאלה לגבי לקות תקשורתית.
3. מערכת החינוך מפנה ילדים רבים לריפוי בעיסוק בשל בעיות התנהגות בגן. מעט מהורים לילדים אלה פונים במטרה לקבל הדרכת הורים וטיפול מערכתי (משפחתי). רוב הבקשות הן לטיפול "ממוקד בילד".

בעקבות שינויים אלה:

1. ילדים עם שאלה לגבי לקות תקשורתית מקבלים קדימות לאבחון פסיכולוגי. כתוצאה מכך ילדים עם בעיות "רכות" נאלצים להמתין יותר זמן בתור.
2. ילדים מורכבים התפתחותית מקבלים את מירב משאבי המערכת.
3. מטפלים ממקצועות הבריאות הם לרוב המטפלים הבלעדיים ולכן צריכים לתת מענה למגוון קשיים התנהגותיים/רגשיים המלווים לקשיים במיומנויות; כאשר הצורך יותר רחב ודורש התערבות פסיכוסוציאלית.

מטרות הפרויקט:

- לאפשר מפגש ישיר עם פסיכולוג בתחילת הדרך בהתפתחות הילד.
- חשיבה מקצועית הוליסטית שתמקד את הצורך הטיפולי תוך הגדרת ההורים כסוכני השינוי של הילד.

תהליך העבודה:

1. מיון משותף של הפניות עם שאלה של קשיים חברתיים, התנהגותיים וקשביים
  2. בדיקה משותפת בשתי פגישות: בדיקה של הילד ופגישת סיכום והדרכה.
  3. המשך התערבות לפי צרכי הילד.
- תוצאות: נבדקו 11 ילדים. 6 ילדים נמצאו עם התפתחות תקינה. 1 הופנה לטיפול רב"ע. 1 חשד ל-ADHD. 2 ילדים עם חשד ל-ASD. 4 ילדים הופנו להתערבות ע"י פסיכולוגית (אבחון/טיפול).

מסקנות:

1. מענה לבעיית השחיקה. מפגש אבחוני משותף מזמן חשיבה משותפת וונטילציה בתדירות גבוהה.
2. פערים בין סיבת ההפניה לאבחנות
3. אפשרות לגייס את ההורים כסוכני שינוי משמעותיים.

הערכת היעילות של טיפול קבוצתי פסיכודינאמי-התנהגותי לילדים עם קשיים חברתיים ונירו-
התפתחותיים: מחקר פיילוט התערבות

EVALUATION OF A BEHAVIORAL-DYNAMIC SOCIAL SKILLS GROUP TRAINING INTERVENTION FOR CHILDREN WITH NEURODEVELOPMENTAL DISORDERS: A PILOT STUDY

ד"ר מיטשל שערץ, נייד: 050-6617864, כתובת מייל: mitchell.schertz@gmail.com
Schertz

אלה היימן, נייד: 050-4928997, כתובת מייל: elakniaz@gmail.com
Ela Hayman

יעד מידן, נייד: 052-2966530, כתובת מייל: yaadmedan@gmail.com
Yaad Medan

אשרף עכאוי, נייד: 054-7937371, כתובת מייל: Ashaka74@walla.com
Ashraf Akawi

מאוחדת – מערך התפתחות הילד ונירולוגית ילדים – מחוז צפון

הקדמה

קשיים חברתיים קיימים בהפרעות רבות כולל ADHD, ו-ASD. למרות היצע של טיפול במיומנויות
חברתיות, עדות ליעילותה חסרה.

מטרה

לבחון יעילותה של קבוצה לשיפור מיומנויות חברתיות בגישה פסיכו-דינאמית התנהגותית
המשלבת הדרכת הורים והתערבות מערכתית-בית ספרית בילדים עם הפרעות התפתחותיות
שמציגים קשיים חברתיים.

חומרים ושיטות

אוכלוסיית המחקר מנתה 7 ילדים בגילאי 8-11 שנים (4 בנים, 3 בנות), 3 מאובחני ASD ו-4
ADHD. למודל הטיפולי מניואל, ומורכב מטיפול קבוצתי המשלב גישה פסיכו-דינמית
והתנהגותית, הדרכת הורים וקשר עם הצוות חינוכי עם מוקד של שיפור מיומנויות חברתיות.
ההתערבות נמשכה 7 חודשים וכללה 29 פגישות קבוצתיות חד שבועיות בהנחיית שני פסיכולוגים,
בנוסף הורים קבלו 4 מפגשי הדרכות הורים פרטניות בסבב, זוג הורים אחד בכל שבוע והתקיים
קשר עם צוותים חינוכיים ואנשי מקצוע המעורבים בטיפול בילד באמצעות שיחות טלפון. ילדים
החמיצו פחות מ 5% מהפגישות. מדדים לשינוי כללו שאלונים שמולאו לפני ולאחר 7 חודשי
התערבות. הורי הילדים מילאו שאלונים בנוגע לכישוריו החברתיים של הילד (SSIS-parent;
(Gresham & Elliott, 2007), יכולותיו התפקודיות (Vineland-II) והתנהגויות בעייתיות (CBCL),
ומוריהם מילאו שאלונים בנוגע לכישוריו החברתיים של התלמיד (SSRS-T; Gresham & Elliot,
1990).

תוצאות

בדיווחי ההורים בשאלון ה-SSIS, נמצאה שיפור מובהק בכישוריהם החברתיים של המטופלים לאחר הטיפול ($p < 0.005$). בדיווחי המורים בשאלון ה-SSRS, נמצאה עליה ביכולות השליטה העצמית של המטופלים לאחר הטיפול ($p < 0.05$). בדיווחי ההורים בשאלון ה-Vineland-II, נמצאה עליה מובהקת במיומנויות ההתמודדות של המטופלים לאחר הטיפול ($p < 0.50$). תוצאות נוספות נמצאו בכיוון הרצוי, אך לא כולן מובהקות, ייתכן בשל המדגם המצומצם בגודלו.

מסקנות

תוצאות מחקר פיילוט מספקת עדות ראשונה ליעילותה של טיפול במיומנויות חברתיות בגישה פסיכו-דינאמית התנהגותית בשיפור בכישוריו החברתיים של הילד.